אמרי שמואל

שמות

פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע

נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א

יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"ג

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

. . . . . .

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לרגל יומא דהילולה לכבודו ולעילוי
נישמתו של הצדיק הקדוש

המלומד בניסים המקובל האלוקי

רבי נפתלי כ"ץ

בעל הסמיכת חכמים זצוק"ל זיע"א

נתבש"ם כ"ד טבת

ת.נ.צ.ב.ה.

שמות תשפ"ג

תחילת הגלות

בתחילת ספר שמות התורה מספרת על תחילת גלות בני ישראל בארץ מצרים, ועל הסבל הגדול שסבלו, ועל המצרים שמיררו את חייהם עד שהקב"ה גאל והוציא אותם מארץ מצרים.

זיכרון יציאת מצרים הוא אחד מיסודות התורה והאמונה בבורא עולם, וחייבים אנחנו לזכור בכל יום את יציאת מצרים כמו שכתוב בתורה (דברים טז ג) "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך", וכל החגים הם זכר ליציאת מצרים.

ספר שמות עוסק בשלושה עניינים עיקריים:

הראשון: גלות בני ישראל בארץ מצרים, ויציאת בני ישראל מארץ מצרים, והנס הגדול של קריעת ים סוף.

השני: מעמד הר סיני וקבלת התורה ועשרת הדיברות, ומיד אחרי קבלת התורה חטא העגל.

והשלישי: בניית המשכן, כמו שנאמר (שמות כה ח) "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", והתורה מאריכה לספר לנו על כל התהליך של בניית המשכן וכליו.

ואומר המדרש (סדר עולם רבה פ"ג) שכל זמן שיוסף הצדיק ואחיו היו חיים לא התחילה הגלות, אבל בשעה שמת יוסף הצדיק וכל אחיו מיד התחילה הגלות, ואחרי שמתו כל השבעים נפש שירדו עם יעקב למצרים מיד התחזק השעבוד, ואומרת לנו התורה (א ו) "וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא" ומיד אחר כך "ויקום מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף".

בפרך – בפה רך

ואומרת הגמרא (סוטה יא ב) שבתחילה פרעה מלך מצרים היה מדבר עם בני ישראל בלשון רכה, והיה אומר אני אתן לכם כסף וזהב העיקר שנבנה עוד ועוד בנינים, והיה פרעה בעצמו הולך לעבוד בעבודת הבניין, וכך דורשת הגמרא (שם) על

הפסוק (א יד) ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך, אל תיקרי בפרך אלא בפה-רך בלשון רכה, ואחרי שהתחילו לעבוד הכבידו עליהם יותר ויותר את העבודה עד שהתורה אומרת (א יד) "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך".

ואנו רואים בתורה שפרעה מלך מצרים התאכזר לבני ישראל בצורה קשה מאוד, והמדרש מספר שפרעה היה מצורע והרופאים שלו אמרו לו שהתרופה שלו היא שירחץ את בשרו בדמם של תינוקות מבני ישראל, והיה שוחט פרעה בכל יום מאה וחמישים תינוקות בבוקר ומאה וחמישים תינוקות בערב והיה רוחץ בדמם.

ויש להבין מפני מה הוריד הקב"ה את בני ישראל לגלות בארץ מצרים? מדוע לפני שהקדוש ברוך הוא לקח אותנו להיות לו לעם סגולה ולפני שנתן לנו את התורה הקדושה ולפני שהנחילנו את ארץ ישראל, הצריך אותנו לעבור דרך כור הברזל במצרים, להיות בבית עבדים, ומפני מה לא השאיר הקב"ה את בני ישראל בארץ ישראל, ושם היו מקבלים את התורה ויורשים את ארץ ישראל מבלי לעבור את כל הגלות הקשה הזאת?

אלא שבשעה שהבטיח הקב"ה לאברהם אבינו שזרעו יירש את ארץ ישראל, שאל אברהם את הקב"ה במה אדע כי אירשנה? ואמר לו הקב"ה (בראשית טו יג) "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", ועל ידי כך הם יירשו את ארץ ישראל.

אברהם לא מתפלל על בניו

ואנו רואים, שבשעה שאברהם אבינו שומע שבניו עתידין ללכת בגלות למשך ארבע מאות שנה, הוא שותק ולא מבקש מהקב"ה שיבטל את הגזירה או שהקב"ה יקצר את זמן הגלות, וזה פלא גדול, שהרי בכל פעם שהייתה עומדת לבוא גזירה לעולם היה אברהם אבינו מתפלל שהגזירה תתבטל, ואפילו שהייתה עומדת

לבוא גזירה על רשעים היה אברהם אבינו מבקש מהקב"ה שיבטלה, כמו בשעה שהקב"ה גילה לאברהם אבינו שהוא עומד להחריב את סדום מיד אברהם אבינו עמד והתפלל - אולי יש שם חמישים צדיקים אולי יש שם ארבעים צדיקים וכו', אבל כאן אברהם שומע את הגזירה שבניו ילכו לגלות במשך ארבע מאות שנה והוא שומע ושותק?

אלא אומר רבי יצחק אברבנאל שהסיבה שירדו בני ישראל לגלות במצרים "כדי לצרפם... כי הנה העם המעותד לקבול הדבור האלוקי, יצטרך בהכרח להסיר מתוכו כל טומאה ולכלוך, ולזכך נפשו מכל דעה ואמונה נפסדת... ויהיו ראויים לקבול התורה והמצוות ולרשת התורה הקדושה ולהדבק בהם ההנהגה האלוקית בלי אמצעי".

הקב"ה שאל את אברהם אבינו - מה תרצה עבור הבנים שלך עולם הזה או עולם הבא? אמר אברהם - אני רוצה לבנים שלי עולם הבא, אמר לו הקב"ה - מי שרוצה לזכות להיות העם הנבחר ולקבל את התורה ולזכות להיקרא בנים של בורא עולם, הם צריכים קודם כל ללכת לגלות, כי בכדי לזכות לכל הדברים הטובים הללו צריך להזדכך על ידי ייסורים.

יש ייסורים של אהבה

אדם שיש לו צרות וייסורים בעולם הזה הוא בגלל אחת משתי סיבות, שהרי אין חולי בחינם ואין צער בחינם ואין הפסד בחינם, ואדם שבאות עליו צרות צריך לעשות חשבון נפש.

הסיבה הראשונה שיש לאדם צרות וייסורים היא בגלל שהוא נכשל בעבירות, והצרות והייסורים הם הפירעון על העבירות שנכשל בהם, כי כשהאדם מתרחק מהקב"ה הוא מנתק את עצמו ממקור החיים וממקור כל הברכות, וחוסם לעצמו את הברכה.

והסיבה השנייה שבגינה יש לאדם צרות וייסורים הם בייסורים של אהבה, כי אדם לא יכול להגיע למעלה בלי שיעבור ייסורים, כי כמו

שבענייני העולם הזה אדם לא יכול להשיג שום מעלה בלי לטרוח, כך במעלות הרוחניות לא ניתן להשיג באמת שום מעלה ללא עמל וטורח, דוד המלך אומר בתהלים (קכח ב) "יגיע כפיך כי תואכל אשריך וטוב לך", ברכה נשארת לאדם לזמן ארוך רק אם הוא טרח עליה, וכמו שכתוב בפסוק (תהלים קכו ה) "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו", וכן נאמר בגמרא (מגילה דף ו ע"ב) "אמר ר' יצחק, אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי אל תאמן, יגעתי ומצאתי תאמן".

ואע"פ שטבע האדם הוא שהוא לא רוצה לטרוח, אדם צריך לדעת שהקב"ה ברא את העולם בצורה כזו שהוא לא יכול להשיג שום מעלה, בין בענייני העולם הזה ובין בענייני תורה ומצוות בלי עמל וטורח.

וכך אומר רבנו ניסים שגלות מצרים הייתה "להכניע לבותם של ישראל כדי שיהיו ראויים לקבל בתורה, ושהיה זה מכלל ייסורים של אהבה".

ענין הגלות הוא להכניע את היצר הרע

ועוד טעם למה ירדו בני ישראל לגלות במצרים אומר רבי שמעון בר יוחאי בזוהר הקדוש, שכל המטרה של ירידת בני ישראל לארץ מצרים היא כדי שיהיו ראויים ומוכנים לקבלת התורה, כי לקיים את התורה אינו דבר פשוט, לאדם יש יצר הרע והוא חזק מאוד, ואפשר לזכות לקיים את התורה רק כשמצליחים לשבור את כוחו של היצר הרע, והתורה באה ללמד אותנו שיהודי הוא עבד לקב"ה, וצריך להכניע את היצר הרע ואת התאוות שלו כדי לקיים את רצונו של בורא עולם, והוא דבר קשה מאוד לאדם להיות משועבד כי הטבע של האדם שהוא רוצה כל הזמן להיות חופשי.

ולכן הוריד הקב"ה את עם ישראל לגלות בארץ מצרים ושם הם התרגלו להיות עבדים למלך בשר ודם, ואחרי שהתרגלו להיות עבדים למלך בשר ודם, אמר הקב"ה עכשיו הם יוכלו להיות מסוגלים להיות משעובדים

למלך מלכי המלכים הקב"ה.

וכך דורשת הגמרא על הפסוק (במדבר טו מא) "אני ה' אלוקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלוקים", שעל מנת כן הוצאתי אתכם מארץ מצרים כדי שתהיו עבדי ותקיימו מצוותי.

אין הטוב ניכר אלא מהסרונו

ועוד טעם למה הקב"ה הוריד את בני ישראל לגלות מצרים אומר הרב הבן איש חי, כי הטבע בעולם הוא שאדם מכיר ומעריך את הטוב רק לאחר שטעם את החוסר ואת הרע, אבל כל זמן שלא טעם את החוסר ואת הרע הוא לא מעריך את הטוב.

ואם בני ישראל לא היו יורדים לגלות והיו נשארים בארץ ישראל ושם היו מקבלים את התורה הקדושה, לא היו מעריכים מספיק את הטוב שזכו לו, כי מעולם לא הרגישו כיצד התחושה בזמן שאינם בני חורין, ועל ידי שירדו לגלות מצרים והרגישו את החוסר ואת העבדות ואת המרירות ואת הטומאה, רק כך יכלו להעריך את הקדושה שזכו להיות בני חורין ולקבל את הדבר הכי יקר שיש בעולם, התורה הקדושה.

ואומר הבן איש חי, משל לעשיר שגידל בביתו יתום מקטנותו ועד לימי בחרותו. מפיתו אכל ובביתו התגורר, ונחשב כאחד מבני המשפחה האמידה. יום אחד ישב העשיר ואכל בחברת רעייתו, ובא לפניו עני לבקש נדבה. חשב לקבל חמישה שקלים, אולי עשרה. הושיט העשיר ידו לכיסו, והוציא שטר בן מאה שקלים. היה לבו טוב עליו, ובפרץ נדיבות העניק אותו לעני. התפעל העני מן המתנה הנדיבה והחל להודות ולהלל את העשיר, ברך אותו ברכות עד בלי די. גם בצאתו מן הבית לא פסק לברך, ואף בלכתו ברחוב נשמעו ברכותיו עד לבית העשיר, אמרה אשת העשיר לבעלה: "ראה נא כמה ברכות קיבלת עבור מאה שקלים. ויתום זה שאנו מגדלים, כבר הוצאנו עליו אלפי שקלים - ומעולם לא שמענו מפיו מלות ברכה ושבח!" חייך העשיר ואמר: "המתיני מעט,

ותקבלי תשובה לשאלתך". קרא לאותו יתום, ואמר לו: שמעני. כל עוד היית ילד רך בשנים, גידלנו אותך בביתנו וכל מחסורך היה עלינו. עתה גדלת והיית לאיש, יכול אתה להרוויח את לחמך בעצמך, צא איפוא מביתי, ודאג לעצמך!" חרד הנער: "עכשיו?!" והעשיר אישר: "עכשיו, מיד!" נבוך הבחור, ולא מצא מילים. נשק את ידי מטיבו לקח את חפציו ויצא אל הרחוב.

כסף לא היה לו, לא אוכל ולא מקום לינה. ישן בקרן רחוב, קם בבגדים קמוטים, ורעב ללחם. באין ברירה השכיר עצמו לסחוב סלים לעקרות בית שערכו קניות בשוק, וקיבל בשכרו שיירי ירקות. ביום השלישי מצאו אחד ממשרתי העשיר, ואמר לו: "אדוני קורא לך". התייצב הנער בפני העשיר, שהתבונן בפניו הנפולים ובגדיו הקמוטים ואמר: "רואה אני שהדבר קשה עליך! תוכל לשוב ולהתגורר בביתנו כמקודם". ומיד הורה לערוך את השולחן. ישב הבחור אל הארוחה הראשונה לאחר שלושה ימים. בכל כף שהכניס לפיו הודה ושיבח את בעל הבית מטיבו, ובין מנה ומנה לא פסק להלל ולפאר את העשיר, גחן העשיר ולחש לאשתו: "הרי לך תשובה לשאלה ששאלת... אין אדם מכיר טובה על דבר שנראה לו טבעי ומובן מאליו. אותו עני קיבל נדבה שלא חלם עליה - והודה עד בלי די. יתום זה רגיל היה לאכול על שולחננו, ולא חשב כלל שיש כאן טובה וחסד. רק כאשר ראה שיתכן גם אחרת, ושאין חייבים לו דבר, מבין הוא עד כמה חייב הוא להכיר טובה!"...

כך - אמר רבנו ה"בן איש חי" - אילו היו בני ישראל נשארים בארצם, היו מקבלים את כל הטובות בטבעיות ובאדישות. מה עשה הקדוש ברוך הוא, הורידם למצרים, לבית עבדים, ונוכחו לדעת שמצד עצמם אין להם כלום. ואז, כאשר נגאלו - "שירה חדשה שיבחו גאולים", בהכירם לדעת שהכל חסד וחנינה, ועל הכל יש להודות ולהלל! זהו שאמרו בברכות (דף ה ע"א) "תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל וכולן לא

נתנן אלא ע"י ייסורין, אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא, תורה מנין שנאמר (תהלים צד יב) "אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ומתורתך תלמדנו", ארץ ישראל דכתיב (דברים ח ה) "כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מייסרך", וכתיב בתריה (דברים ח ז) "כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה", העולם הבא דכתיב (משלי ו כג) "כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר", כדי שנדע להעריכה כערכה ולהודות על נתינתה! ובכל יום ויום, לפני תפילת העמידה, נצטווינו להזכיר את יציאת מצרים ולהסמיכה לתפילה, כדי שנזכור בתפילתנו את לקח יציאת מצרים. שנדע שכל מה שיש לנו, מתנת שמים היא. שנשכיל לפקוח עיניים ולראות את חסד ה' על כל צעד ושעל. ולא לחכות לחולי, חלילה, כדי להודות על הבריאות. לא לחכות למצוקה, חלילה, כדי להכיר טובה על הרווחה. ופסוק מפורש הוא: (תהלים קו מז) "הושיענו ה' אלוקינו וקבצנו מן הגויים - להודות לשם קדשך!"

שישה בכרס אחד

והתורה מספרת שבני ישראל התרבו מאוד בארץ מצרים וכמו שהמדרש אומר (רבה א ח) שהיו יולדות שישה בכרס אחד, והמדרש לומד זאת ממה שכתוב לשון ריבוי שש פעמים, (א ז) "ובני ישראל פרו וישרצו ויירבו ויעצמו במאוד מאוד".

חלום פרעה

המדרש מספר שפרעה חלם חלום ובחלום ראה משקל של מאזניים, ובכף אחת הייתה כל מצרים ובכף השנייה היה שה אחד והוא הכריע את הכף כנגד כל מצרים, ושאל פרעה לחכמים הרואים בכוכבים ובמזלות, ואמרו לו שהם רואים שעתיד להיוולד אדם שיושיע את ישראל ממצרים.

הבה נתחכמה לו – להקב"ה

לכן אמר פרעה (א י) "הבה נתחכמה לו", ואומר המדרש שהתכוון פרעה להתחכם לבורא עולם, ומיד קרא

פרעה לשלושת יועציו שהיו יתרו איוב ובלעם, ושאל אותם - איך אפשר לאבד את עם ישראל? ואומר המדרש שאיוב שתק יתרו קם וברח ובלעם יעץ את העצה, ואמר לו בלעם - מכיוון שכל הנהגתו של בורא עולם היא במידה כנגד מידה, לכן אם נאבד אותם באש בורא עולם יעניש אותנו באש, ואם נאבד אותם בחרב בורא עולם יעניש אותנו בחרב, אבל אם נאבד אותם במים בורא עולם לא יוכל להעניש אותנו במים כי הוא נשבע שלא יביא יותר מבול לעולם, וכך החליטו שכל בן שנולד יזרקו אותו ליאור.

בלעם יעץ, איוב שתק, יתרו ברח

ויתרו שברח ניצל וזכה שביתו ציפורה תתחתן עם משה, איוב ששתק הביא על עצמו ייסורים, וכשבאו עליו הייסורים א"ל הקב"ה - למה אתה צועק? א"ל איוב - כשכואב צועקים גם אם אין בכך תועלת, אמר לו הקב"ה - אם כשכואב צועקים גם אם אין בכך תועלת, למה כששמעת את הגזירה של פרעה שתקת ואמרת אני לא יכול לעשות שום דבר, מכאן שלא כ"כ כאב לך הגזירה של פרעה.

עמרם מגרש את אשתו

אומר המדרש (ילקו"ש ב א) "וילך איש מבית לוי, להיכן הלך, שהלך בעצת בתו. תנא, עמרם גדול הדור היה, כיון שראה שאמר פרעה כל הבן הילוד אמר לשווא אנו עמלים. עמד וגרש את אשתו, עמדו כלן וגרשו את נשותיהן. אמרה לו בתו, אבא גזרתך קשה [משל פרעה], שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גוזר על הזכרים ועל הנקבות. פרעה לא גזר אלא בעולם הזה ואתה גזרת בעולם הזה ובעולם הבא. פרעה רשע הוא ספק מתקיימת גזרתו ספק אינה מתקיימת, ואתה צדיק וגזרתך מתקיימת, שנאמר "ותגזור אמר ויקום לך". עמד והחזיר את אשתו, עמדו כלן והחזירו את נשותיהן".

וכשהחזיר עמרם את יוכבד נתעברה ונולד משה רבינו מושיען של עם ישראל, ואומר המדרש שבזכות

ענוותנותו של עמרם ששמע בקול ביתו הקטנה שאמרה דברי אמת, אמר לו הקב"ה אתה התנהגת בענווה חייך שייצא ממך בן שתהיה בו מידת הענווה ביותר, שנאמר (במדבר יב ג) "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה".

כשנולד משה הת'מלא הבית באור

וכותב הכלי יקר "ותרא אותו כי טוב הוא. שנתמלא כל הבית אורה שנאמר (בראשית אד) וירא אלוקים את האור כי טוב, ומטעם זה הצפינה אותו כי יראה שמא יראו המצרים האור ההוא, וע"י האור יראו גם את הילד ולכך הצפינה אותו יותר מכל הילדים, ועוד שמא ירגישו ביתרון האור כי הוא הגואל המוציאם מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה, ואולי חשבה שלכך נברא האור עמו כדי שתלמד ממנו להצפינו, כמו האור הראשון שנגנז לצדיקים לעתיד לבא".

גזירה חייבת להיתפס במשהו

וכשהיה משה רבינו בגיל שלושה חודשים לקחה אותו מרים אחותו, והניחה אותו בתוך התיבה ושמה את התיבה ביאור.

ושואל רשב"י בזוהר הק' מדוע הניחו את משה דווקא ביאור ולא החביאו אותו במקום אחר? אלא אומר רשב"י אם נגזר על האדם גזירה בשמים הגזירה חייבת להיתפס במשהו, אבל אם לא ייתן לגזירה להיתפס אפילו במשהו מידת הדין לא תפסיק לקטרג עליו עד שתתקיים בו כל הגזירה, והחכמים של פרעה ראו בכוכבים שהמושיע של עם ישראל ילקה במים, לכן אמרה יוכבד אני אניח את משה בתיבה ביאור כדי שהגזירה תתקיים במשהו ותלך הגזירה, ואחר כך אני אקח אותו משם כדי כשהגזירה תתפוס במשהו ותלך.

ומכאן לומדים שאדם שרואה שיש לו הפסד בפרנסה ועוד הפסד, אולי נגזר עליו בשמים ח"ו עניות לכן יתנהג יום אחד כמו אדם עני ויתלבש כמו עני ויאכל כמו עני, ואם נגזרה עליו בשמים ח"ו עניות הגזירה נתפסה במשהו ותלך, וכך אצל משה

רבינו החביאו אותו דווקא ביאור כדי שהגזירה תיתפס במשהו ותלך, כי ידעו שמשה עתיד ללקות במים ובזכות כך ניצל משה רבינו מהגזירה.

ותקרא שמו משה

והתורה מספרת שבתיה בת פרעה ירדה לרחוץ ביאור, ואומר המדרש שירדה לטבול כדי להתגייר, וכשראתה את משה רבינו הושיטה את ידה והקב"ה עשה נס והתארכה ידה ולקחה את משה רבינו, (ב י) "ויגדל הילד ותביאהו לבת פרעה ויהי לה לבן, ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתיהו", אמר לה הקב"ה את לא ילדת את משה ובכל זאת לקחת אותו וגדלת אותו כמו הבן שלך, גם את תיקראי בתיה בת ה' ביתו של בורא עולם, הגמרא אומרת אפילו מלך שבני מדינתו לא שומעים לו אבל לפחות בני ביתו שומעים לו, וכאן הבת של פרעה לא שמעה בקול אביה, לכן אע"פ שהיו למשה רבינו שבעה שמות, אמר הקב"ה אין אני משתמש אלא בשם משה שקראה לו בתיה בת פרעה.

והמדרש אומר שמשה רבנו התעלה והגיע עד לדרגת "איש האלוקים", ואומר המדרש שמשייתו של משה מן המים הייתה על ידי מסירות הנפש של בתיה בת פרעה, שעברה על מצוות אביה כדי להציל נפש, וכיון שהצלת משה הייתה על ידי מעשה שנעשה במסירות נפש, נכנס כח זה של מסירות נפש בגופו ונפשו של משה רבנו, ולכן אף על פי שלמשה רבנו היו שבעה שמות הקב"ה לא השתמש אלא בשם משה, שהוא היה מהותו של משה רבנו, מסירות נפש עבור כלל ישראל.

יושב בשמים ישחק

כתוב בפסוק (תהלים לג ט) "כי הוא אמר ויהי הוא ציווה ויעמוד" הרמב"ן כותב הגזירה אמת והחריצות שקר, ואם הקב"ה גזר גזירה כל תחבולות שיעשה אדם לא יצליח אלא הגזירה תתקיים ואפילו על ידי האדם בעצמו, פרעה רצה לבטל את רצון ה' שעתיד להיוולד המושיע של עם ישראל, ולכן

אמר פרעה כל תינוק שנולד יזרקו אותו ליאור, וסיבב הקב"ה שבתיה בת פרעה ירדה לרחוץ ביאור והביאה את משה וגדל בבית של פרעה, נאמר (תהלים ב ד) "יושב בשמים ישחק", אתה ניסית לבטל את הגזירה, לא רק שלא תצליח לבטלה אלא משה יגדל על הברכיים שלך.

לא ידע את יוסף

נאמר (א ח) "ויקום מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף", אומר הרב הכלי יקר "כי לא ידע מה שקרה ליוסף, כי אחיו היו משתדלים בכל עוז להאבידו ולבטל חלומותיו ולא הועילו להם כל נכליהם אשר נכלו, כי רצון האל ית' היה עם יוסף לגדלו ודבר אלוקינו יקום לעולם, כך פרעה אמר פן ירבה נגד רצון האל ית' שאמר כן ירבה, וחשב מחשבות עליהם ולא עלתה בידו כאשר לא עלתה בידי אחי יוסף, ובכל מה שהיה קם על ישראל אותה קימה הייתה על המצרים ועל קדקודם חמתו ירד".

נס קערת הזהלים

המדרש מספר שבתיה הביאה את משה לבית של פרעה ומשה גדל בבית של פרעה, וכשהיה משה רבינו תינוק יום אחד בא משה ולקח את הכתר של פרעה והורידו מראשו והניח על הראש שלו, מיד באו היועצים של פרעה ואמרו - אולי זהו המנהיג של עם ישראל, והסימן שהוא הוריד את הכתר של המלך ושם על ראשו ולכן צריך להרוג את הילד, אבל חלק מהיועצים אמרו - הוא תינוק, ועשה את המעשה בתמימות.

והחליטו לעשות מבחן, לקחו שתי קערות, בקערה אחת הניחו מטבעות של זהב, ובקערה שניה שמו גחלים, ואמרו - אם הוא ייקח את מטבעות הזהב סימן שיש לו שכל וכל מה שעושה בכוונה הוא עושה, וצריך להרוג אותו שהוריד את הכתר מראשו של המלך, אבל אם הוא ייקח מהגחלים סימן שאין בו דעת וכל מה שעשה בלא כוונה עשה, ובא משה לקחת מהקערה של הזהב ומיד שלח הקב"ה את המלאך גבריאל שיזיז את

ידו של משה מהקערה של הזהב, ולקח משה מהגחלים והכניס לתוך פיו ומאותו מעשה נעשה משה רבינו מגמגם, נעשה כבד פה וכבד לשון.

למה ה' לא ריפא את משה רבינו

ושואל החפץ חיים הקב"ה ממנה אותו להיות השליח להוציא את בני ישראל מארץ מצרים, א"כ או שהקב"ה היה מרפא את משה רבינו מהגמגום, או שהקב"ה היה שולח אדם שלא מגמגם, הרי כדי להעביר מסרים ולדבר עם העם צריך אדם שיודע לדבר היטב?

אלא אומר החפץ חיים, דווקא בגלל שמשה רבינו היה מגמגם בחר בו הקב"ה, כדי שבמשך הדורות לא יקום אדם ויאמר התורה היא שקר, אלא שהיה אדם שהייתה לו חלקות לשון והיה יודע לדבר היטב, וכך הוא הצליח לתעתע בעם שלם ולרמות אותם, אבל אדם שהוא מגמגם אם הוא לא מדבר דברי חכמה אף אחד לא יקשיב לו, וכדי למנוע טענות כאלו נתן הקב"ה את התורה דווקא על ידי משה רבינו.

פקוד יפקוד בלי גמגום

ומשה חוזר לבנ"י ואומר להם, (ג טז) "לך ואספת את זקני ישראל ואמרת אליהם, ה' אלוקי אבותיכם נראה אלי אלוקי אברהם יצחק ויעקב לאמר, פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים", שאמר יוסף לבניו אני נותן לכם סימן, אם יבוא אדם ויגיד את הלשון הזה פקוד יפקוד, זהו השליח האמתי של בורא עולם, ושואל החתם סופר הרי את הדבר הזה כל עם ישראל ידעו, ואם יגיע אדם שיגיד פקוד יפקוד יכול להיות שבאמת ה' לא שלח אותו, אלא רק משום שמשה היה מגמגם ועל פי הטבע מגמגם לא יכול להגיד פקוד יפקוד, אבל היה נס והצליח להגיד פקוד יפקוד וכך האמינו לו שהוא שליח ה' לגאלם, כמו שאומר הפסוק (ד לא) "ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל וכי ראה את עניים, ויקדו וישתחוו".

כי האות פה היא בשפתיים והאות

למד היא בלשון ומשה היה כבד פה וכבד לשון ועל פי הטבע לא היה מסוגל לומר פקוד יפקוד שיש שם את האותיות פה ולמד ובכל זאת משה הצליח לומר פקוד יפקוד וזה היה נס ואז ידעו שהוא שליח אמת של הקב"ה.

פה שעתיד לדבר עם השכינה

ולקחה בתיה את משה לכל המיניקות המצריות ולא הסכים לינוק, כי פה שעתיד לדבר עם השכינה אינו ראוי שינק מאישה גויה, ובאה מרים ואמרה לבתיה - אני אביא לך אישה מינקת מן העבריות, וקראה לאימא שלה יוכבד והייתה בתיה משלמת לה על שהיא מניקה את משה, ואומר המדרש מכאן אתה למד שאם נגזר על אדם ברכה גם על שלו ישלמו לו.

יראת שמים

והתורה מספרת לנו שפרעה קרא למיילדות העבריות יוכבד ומרים, וא"ל כשאתם מיילדות את הנשים העבריות אם היא יולדת בן תהרגו אותו, ואומרת התורה (א יז) "ותיראן המיילדות את האלוקים, ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים, ותחיין את הילדים", התורה אומרת שמה שנתן להם כח שלא להרוג את הילדים אינו טוב ליבן אלא יראת השמים שהייתה בהם.

הדבר היחיד שמחזיק את האדם בשעת ניסיון שלא ליפול בעבירה זו יראת שמים, יהודי שיש לו יראת שמים יש לו כח לעמוד בפני הניסיונות, ויש שני סוגים של יראת שמים, יש יראת העונש ויש יראה מאהבה, יש אדם שיירא את הקב"ה כי יודע ומאמין שבורא עולם רואה את הכל והקב"ה בוחן כליות ולב, ואין דבר שנעלם מהקב"ה ועל כל דבר שעושה הוא עתיד לתת דין וחשבון, ועתיד לעמוד למשפט לפני בורא עולם על כל מה שעשה, וסוג זה מכונה יראת העונש, ויש יראה מאהבה, כמו בן שאבא שלו טורח שלא יחסר לו שום דבר וכל מה שמבקש האבא נותן לו ביד רחבה, הבן מרוב אהבה שיש לו לאבא הוא מתבייש לעשות דבר שיצער את האבא שלו, כך כשיהודי יש לו אהבה

לאבא שבשמים על כל הטוב שבורא עולם נתן לו ונותן לו בכל רגע ורגע, מרוב האהבה שיש לו לבורא עולם הוא נזהר מלצער את בורא עולם.

תכלית כל התורה והמצוות

הרמב"ם כותב שהתכלית של כל התורה והמצוות הוא שיגיע האדם ליראת שמים, שנאמר (דברים ו כד) "ויצוונו ה' לעשות את כל החוקים האלה, ליראה את ה' אלוקינו לטוב לנו כל הימים לחיותנו כהיום הזה", שה' ציוונו את כל התורה כדי שנזכה שתהיה לנו יראת שמים.

הגמרא במסכת ברכות (דף ו ע"ב) מביאה את דברי שלמה המלך בספר קהלת (יב יג) "את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", ושואלת הגמרא מה פירוש כי זה כל האדם? אמר רבי אלעזר, אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל יראת שמים.

הכח לעמוד בניסיונות

ואומר המדרש שהקב"ה הביא על אברהם אבינו עשרה ניסיונות, ומה שנתן לאברהם אבינו את הכח לעמוד בכל עשרת הניסיונות זו יראת ה' שהייתה בו, אברהם אבינו היו בו הרבה מידות טובות והרבה מעשים טובים, אבל הקב"ה שיבח את אברהם אבינו בדבר אחד, שאמר לו (בראשית כב יב) "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה", הקב"ה שיבח את אברהם אבינו על שיש לו יראה מה' יתברך.

וכך אנו רואים בתורה אצל יוסף הצדיק, שהיה בארץ טמאה והצליח לעמוד בניסיון עם אשת פוטיפר ולא ניכשל בגילוי עריות, ויוסף הצליח לעמוד בניסיון בזכות שהייתה לו יראה מה' יתברך, וכך אמר יוסף (בראשית מב יח) "את האלוקים אני ירא".

ואנו רואים אצל איוב שהיו לו הרבה מאוד ייסורים, ולמרות כל הייסורים נישאר איוב דבק בקב"ה בזכות שהייתה לו יראת שמים, כנאמר

בפסוק (איוב א א) "איש היה בארץ עוץ איוב שמו, והיה האיש ההוא תם וישר וירא אלוקים וסר מרע".

איך זוכים ליראת שמים

וזוכים ליראת שמים על ידי שיתבונן כל הזמן כמה טוב הקב"ה נותן לו בכל רגע ורגע, וכך יתמלא ליבו באהבת השם ומתוך אהבה לקב"ה יזכה שתהיה לו יראה מה' יתברך.

נאמר בגמרא "אמר רבי חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים" (ברכות דף לג ע"ב), ומפרש את דברי הגמרא הללו האדמו"ר מקוצק זיע"א, שהכל בידי שמים כלומר כל דבר שיבקש האדם מהקב"ה כגון פרנסה בריאות או בנים וכדו', הרי הדבר הוא בידי שמים האם למלא בקשתו אם לאו, אבל אם בקשתו היא לזכות ליראת שמים, הרי שכביכול משמים מוכרחים למלא את משאלתו ולעשות את בקשתו ולזכותו ליראת שמים, וכביכול אין הדבר בידיהם.

אוצר של יראת שמים

עוד כותבת הגמרא שם "אמר רבי חנינא משום ר' שמעון בן יוחי אין לו להקב"ה בבית גנזיו, אלא אוצר של יראת שמים שנאמר יראת ה' היא אוצרו",

וכתוב בתורה ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעימך כי אם ליראה את ה' אלוקיך ושואלת הגמרא מפני מה כתוב בפסוק שאין הקב"ה שואל מאתנו כי אם ליראה, שמלשון זו משמע כביכול יראת שמים דבר קטן הוא, וכיצד ייתכן הדבר הרי יראת ה' היא אוצרו של הקב"ה, עונה הגמרא - כן, לגבי משה רבינו יראת שמים היא דבר קטן.

ושואל החת"ס הרי התורה לא ניתנה למשה רבינו בלבד אלא לכל עם ישראל ניתנה, ומדוע התורה מתייחסת ליראת שמים כאל דבר קטן, אלא עונה על כך החתם סופר, שבאה התורה ללמד אותנו שיראת שמים אמנם היא דבר גדול מאוד, אבל ניתן לזכות ולהשיג יראת שמים

בקלות על ידי שמתקרבים לצדיק, שעל ידי כך רואים איך הצדיק עובד את ה', ואז האדם יכול לזכות בקלות ליראת שמים טהורה.

רק אין יראת אלוקים

שואלים רבותינו ז"ל מדוע התורה הייתה צריכה לצוות אותנו על מצוות שבין אדם לחברו, הרי מצוות אלו היינו יודעים אותם גם בלי התורה כי הם דברים שהשכל מחייב אותם, כמו לא תגנוב ולא תירצח, והיה מספיק שהתורה הייתה מצווה אותנו רק על המצוות שבין אדם לבורא עולם שלא היינו יודעים אותם לבד, כמו מצות שמירת שבת ומצוות תפילין?

והתשובה לכך היא על פי המדרש שאומר שאחת הארצות שרוב אנשיה היו חכמים ונבונים, שלא היה כמותם בכל העולם זו ארץ מצרים, שארץ מצרים הייתה המעצמה הגדולה ביותר בעולם, ושני הדברים המפורסמים ביותר בחוכמת מצרים היו בניית הפירמידות שהוא דבר פלא איך הצליחו לבנות דבר זה, וכן ענין החניטה שהמציאו דבר פלא שהיו מושחים על גופת המת איזה דבר והגופה הייתה נשמרת אלפי שנים ולא הייתה נרקבת, ועד היום לא הצליחו החוקרים לחקור את חכמתם של המצרים שהייתה באותה תקופה, ובכל זאת לא עמדה להם כל חכמתם למנוע את מידת האכזריות שהייתה בהם, והיו זורקים תינוקות ליאור והיו דוחפים תינוקות חיים במקום לבנים בתוך הבניין, ולכאורה איך יכול להיות שאנשים שהיו כל כך חכמים וכל כך מתורבתים, עשו את הדברים האכזרים ביותר?

אלא באה התורה וגילתה לנו שהחכמה האנושית אינה מיישרת את האדם, ויכול להיות אדם שתהיה לו חכמה גדולה אבל המידות שלו יהיו מושחתות ביותר, והדבר היחיד שנותן לאדם מידות טובות זו רק התורה הקדושה.

המדרש אומר (רבה איכה ב יג) "אם יאמר לך אדם יש חכמה בגוים, תאמן, הדא הוא דכתיב (עובדיה א ח) "והאבדתי חכמים מאדום ותבונה

מהר עשו". יש תורה בגוים, אל תאמן, דכתיב (איכה ב ט) "מלכה ושריה בגוים אין תורה". היו בגויים כל מיני פילוסופים גדולים שסברו שעל פי השכל יכול האדם להיות עם מידות טובות וכולם טעו, וכמו שמסופר על אריסטו שהיה מגדולי הפילוסופים ופעם אחת תפשו אותו אוכל ארנבת שעוד הייתה חיה, אמרו לו איך יכול להיות שאריסטו החכם הגדול כך יתנהג? אמר להם עכשיו אני לא אריסטו.

באה התורה ללמד אותנו שבמקום שאין בו יראה מה' במקום אין שום דבר בטוח, ואפילו במקום שהאנשים שם מנומסים ומתורבתים אם אין יראת שמים אין כלום, וכל הנימוס והמידות טובות שנראה הכל הוא רק כלפי חוץ אבל הפנימיות שלהם הפוכה מכל המידות הטובות, והפנימיות שלהם מתגלה כשיש להם ניסיון, כמו שהגמרא אומרת (עירובין דף סה ע"ב) "א"ר אילעאי בשלשה דברים אדם ניכר, בכוסו ובכיסו ובכעסו", אם בשעה שכועס הוא הופך להיות לחיית טרף, סימן שכל המידות הטובות שהתנהג בהם היו רק כלפי חוץ, אבל הנפש של שלו מושחתת.

משה בורח למדין

ואנו רואים בפרשה שיום אחד משה רבינו יצא וראה איש מצרי מכה איש עברי, אומרת התורה (ב יב) "וירא כי אין איש ויך את המצרי ויטמנהו בחול", ואומר רש"י שהרגו על ידי שם השם המפורש, ומספרת התורה (ב יג-יד) "ויצא ביום השני, והנה שני אנשים עברים נצים, ויאמר לרשע למה תכה רעך: ויאמר מי שמך לאיש שר ושפט עלינו, הלהרגני אתה אמר כאשר הרגת את המצרי, ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר", והגיע הדבר לפרעה וקם משה וברח למדין ושם היה משה רועה צאן אצל יתרו כהן מדין.

מדוע לא יבער הסנה

ויום אחד כשהיה משה רועה את צאן יתרו במדבר, ראה דבר פלא שהנה שיח של קוצים בוער באש והשיח

לא נשרף, אמר משה (ג ג) "אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה", והתגלה אליו מלאך מן השמים ואמר לו (ג ה) "אל תקרב הלם, של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא", ושם התגלה הקב"ה למשה ואמר לו שהוא יהיה המנהיג של עם ישראל, והוא יהיה השליח של הקב"ה לגאול ולהוציא את עם ישראל מארץ מצרים, ואמר משה לקב"ה - רבש"ע - אהרן אחי הוא יותר גדול ממני והוא כבר המנהיג של עם ישראל, ואם אני אחזור למצרים ואני אהיה המנהיג יהיה לאחי אהרן צער בלב, אמר לו הקב"ה למשה - אל תדאג (ד יד) "וראך ושמח בליבו", אהרן אחיך לא יהיה בלבו עליך, אלא אדרבה הוא ישמח בליבו, ואני אתן לך סימן שכשתגיע למצרים הוא ייצא לקראתך לקבל את פניך.

נס מעל הטבע - רק כשהאמונה חזקה

אומרת התורה (ד א) "ויען משה ויאמר, והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי, כי יאמרו לא נראה אליך ה'", ואומר המדרש אמר לו הקב"ה למשה בני ישראל מאמינים בני מאמינים שהאמונה טבועה בנפשם ולכאורה איך חשב משה שבני ישראל לא יאמינו לו?

אלא אומר הבן איש חי שהטבע בעולם הוא שאדם כשיש לו צרה הוא נתפס בכל דבר שנותן לו תקווה אפילו שבדרך כלל הוא לא מאמין בו, ואמר משה לקב"ה - אם אני אגיד לבני ישראל שהגיע זמן הגאולה זו לא תהיה אמונה אמתית, וגם שיגידו שהם מאמינים הם יאמרו זאת כי הם רוצים להיאחז בדבר שנותן להם תקווה, וכך הצליחו המשיחים הכוזבים בכל הדורות להטעות את העם שנמשך אחריהם, ולא מפני שהאמינו להם אלא בגלל הצרות הגדולות שעם ישראל סבל בגלות הקשה והארוכה, ומשה רבינו ידע שכדי לזכות לצאת ממצרים צריך אמונה אמתית ושלימה, ולכן משה אמר להקב"ה והן לא יאמינו לי, וגם אם יגידו שהם מאמינים זו לא אמונה

אמתית.

בני ישראל – האמונה מושרשת בליבם

אמר הקב"ה למשה - גלוי וידוע לפני שבני ישראל הם מאמינים בני מאמינים, והאמונה טבועה בשורש שהנשמה היא חלק אלוק ממעל.

דוד המלך אומר בתהלים (קמה יח) "קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת", אומרת הגמרא יכול כל מי שקורא ומתפלל הקב"ה עונה לו? אלא אומרת הגמרא לא לכל אחד הקב"ה עונה, אלא לכל אשר יקראוהו באמת, מפני שיכול להיות שמתפלל להקב"ה לא מפני שמאמין בו שרק הקב"ה יכול לעזור לו ולא אחר, אלא חושב בליבו אני אנסה מה יש לי להפסיד, ובמקרה כזה אין הקב"ה ממלא בקשתו אלא רק לכל אשר יקראוהו באמת.

השלך על ה'

הבן איש חי מספר שהיה יהודי עשיר שבא אצלו אישה אלמנה, והאישה הזו בהתחלה הייתה עשירה אלא שמאז שבעלה נפטר עשתה כמה עסקים רעים, וכך התדרדר מצבה עד שלא הייתה לה פרוטה לקנות אוכל כדי להאכיל את ילדיה הקטנים, ובאה לעשיר חבר של בעלה המנוח והתחילה לבכות שהיא מתביישת לאסוף כסף ולקבץ נדבות, ואמרה לו - דע לך, אף אחד לא יודע שאני מבקשת צדקה כי אני מתביישת מאוד ואני מבקשת ממך שתעזור לי, ואם אתה לא תעזור לי לא יהיה לי מה לאכול ואני וילדי הקטנים נגווע ברעב, כששמע כך העשיר הבין מיד שהוא חייב לעזור לה, ובכל חודש היה מפרנסה בכבוד וברווח גדול כמו שהייתה רגילה כשבעלה היה עדיין בחיים.

והיה איזה אדם שהיה מקבץ נדבות שהיה עובר מבית לבית ומבקש צדקה, דפק בדלת בבית של אותו עשיר והעשיר נתן לו פרוטה אחת, שאל העני את העשיר - תגיד לי, שמעתי שיש איזו אלמנה שאתה נותן לה בכל חודש אלף מטבעות

זהב, ולי אתה נותן פרוטה אחת בלבד? אמר לו העשיר - הלא אתה מחזר על הפתחים ואתה עובר מבית לבית ומבקש צדקה, אם אני לא אתן לך מישהו אחר ייתן לך, אבל האלמנה הזו מכיוון שהיא מתביישת לבקש צדקה, אם אני לא אתן לה היא והילדים שלה הקטנים ימותו ברעב, ומכיוון שאני יודע שהיא סומכת רק עלי אני מפרנס אותה ודואג לכל צרכיה.

כך הקב"ה, אדם שמחזר על הפתחים אדם שאין לו ביטחון שלם בבורא עולם, אלא כשיש לו בעיות הוא בא להתפלל ולבקש מבורא עולם - ריבונו של עולם תן לי פרנסה תן לי רפואה, ואותו אדם אין לו אמונה חזקה אלא הוא אומר אם אני אתפלל לא יזיק, כשבורא עולם רואה שהוא לא סומך עליו בביטחון שלם התפילה שלו לא מתקבלת בשמים, הקב"ה אומר לו תמשיך לחזר על הפתחים ומי שאתה סומך עליו שהוא ידאג לך.

אבל אם בא אדם לקב"ה ואומר לו - ריבונו של עולם, אם אתה לא תיתן לי אני אמות, כביכול מוכרח הקב"ה למלא את בקשתו, שהרי רק עליו הוא סומך, כמו שכתוב (תהלים נה כג) "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך"

למה המטה נהפך דווקא לנחש?

אנו רואים בפרשת השבוע שכשהקב"ה אומר למשה לך אל פרעה ותגיד לו שהקב"ה שלח אותך, אמר משה ואם יבקש פרעה סימן לכך שהקב"ה שלח אותי, א"ל הקב"ה מה בידך? א"ל מטה א"ל השליכו ארצה ויהי לנחש וכו'. ולכאורה למה הקב"ה נתן סימן לפרעה שהמטה ייהפך דווקא לנחש ולא לאיזו חיה אחרת?

אלא אומר המדרש, שלעתיד לבוא ישאל הקב"ה את הנחש - מה הנאה יש לך? אריה דורס ואוכל וכן שאר בעל חיים אבל נחש מכיש והולך, ואם כן מה הנאה יש לך? עונה הנחש לקב"ה - יש אדם שגוזל וגונב א"כ הוא עבר עבירה אבל הוא לקח משהו אבל אדם שמדבר לשון הרע מה הנאה יש לו, כמו שנאמר (קהלת י

יא) "אם יישך הנחש בלא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

הבן איש חי אומר שכל אדם שהולך למלאכתו ולעבודתו הוא הולך בגלל שתי סיבות, הדבר הראשון להביא פרנסה למשפחתו, והדבר השני בשביל הנפש של האדם, כי כל אדם רוצה להרגיש שהוא מועיל לעולם, אדם שמרגיש שהוא לא ממצה את עצמו א"כ אפילו שתהיה לו משכורת טובה, יש לו עצבות והנפש שלו לא שמחה, כי הוא מרגיש שהוא לא הגיע ליעוד שלשמו בא לעולם.

אבל אדם שמרגיש יצירתי ושהוא הביא תועלת לעולם ותועלת לבני אדם יש לו שמחה, ואפילו אם בסוף הוא לא יקבל שכר על כל מה שעבד אבל יש לו שמחה בלב שהוא יצר משהו והביא תועלת לעולם.

פרעה אמר לבני ישראל אתם תבנו את פיתום ואת רעמסס, בני ישראל במשך כל שנות השעבוד בנו בנינים, והיכן כל הבניינים שבנו בני ישראל? וכי במשך כל השנים האלו בנו רק את פיתום ורעמסס? אלא למה נקרא פיתום שהיה נפתח פי התהום ובולע את כל מה שבנו, ורעמסס שהיה יוצא רעם והכל היה נמס.

א"כ המצרים העבידו את בנ"י סתם בלי תועלת רק כדי למרר את חייהם, ולכן הדבר היה קשה ביותר לבני ישראל כי אם היו עובדים והיו יוצרים משהו היו שמחים, ולכן האות לפרעה היה דווקא ע"י הנחש שגם הוא לא נהנה כלום מיגיעו.

שמות ר"ת שבת מילה תפילין

המדרש אומר שבני ישראל גם כשהיו במצרים הקפידו על שלושה מצוות אלו, שבת מילה ותפילין ולכן ניקרא חומש שמות שהוא ר"ת ש'בת מ'ילה ות'פילין, ובזכות שלושה מצוות אלו שבת מילה ותפילין שהם יסוד היהדות, זכו בני ישראל לצאת מארץ מצרים וקיבלו את התורה.

מהודתו של מרן רבי יעקב אבוהצירא זיע"א

אומרת התורה (א א) "ואלה שמות

בני ישראל הבאים מצרימה", אומר רבי יעקב אבוחצירא עיקר המטרה שאדם בא לעולם הזה היא להידבק בשכינה, והתורה הקדושה באה לרמוז לנו - הבאים כשאדם בא לעולם הזה, מצרימה גימטריא שכינה, שאדם בא לעולם הזה כדי להידבק בשכינה להידבק בבורא עולם, וזוכים להידבק בשכינה ע"י את יעקב איש וביתו באו, שיעקב ראשי תיבות י'חוד ע'נוה ק'דושה ב'רכה וכך זוכה להתקרב לבורא עולם, ובאה התורה לרמוז לנו שאדם יכול להידבק בשכינה רק כשהוא בקדושה ויש בו מידות טובות והוא מברך את השם, כך הוא זוכה להידבק בבורא עולם.

נאמר בתורה "ואמרו לי מה שמו מה אומר אלהם? ויאמר אלוקים אל משה אהיה אשר אהיה", שואל מרן הצדיק רבי יעקב אבוחצירא זצוקללה"ה, משה רבינו אומר לקב"ה שבני ישראל ישאלו אותו מה שמו, וכי בני ישראל לא היו יודעים שמו של הקב"ה? אלא מסביר הצדיק רבי יעקב אבוחצירא זיע"א, שהקב"ה אמר לאברהם אבינו ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, וכך ידעו בני ישראל שהם צריכים להיות משועבדים בארץ מצרים ארבע מאות שנה, וכשנגלה הקב"ה למשה רבינו בסנה ואמר לו הגיע זמן הגאולה, משה רבינו שאל את הקב"ה איך יכול להיות שהקב"ה אמר דבר והקב"ה חוזר בו, הרי כבר גזר הקב"ה שבני ישראל יהיו בגלות ארבע מאות שנה ועדיין לא עברו ארבע מאות שנה, והרי הקב"ה אמת וחותמו אמת.

ולכן אמר משה רבינו לקב"ה, כשאני אבוא לבני ישראל ואני אומר להם הגיע זמן הגאולה הם לא יאמינו לי, שיאמרו לי הרי הקב"ה חותמו אמת והוא לא אומר דבר ומשנה את מה שאמר, ואיך יכול להיות שבתחילה אמר שיהיו ארבע מאות שנה ואחר כך אמר רק מאתיים ועשר שנים? ולכן אמר לו אהיה אשר אהיה אהיה בגימטרייה 21 21 כפול 21 שווה 441 שהוא בגימטרייה אמת, אמר הקב"ה למשה רבינו - כל גזירה שנגזרת בשמים נגזרת על תנאי, ואם יהודי יעשה תשובה על דעת שיעשה

תשובה לא נגזרה הגזירה, ומכיוון שבני ישראל שמרו ברית קודש וגם מצרים שעבדו אותם קשה מאוד שהכבידו עליהם השעבוד ביותר, לכן מה שהיו צריכים לעבוד ארבע מאות שנה עבדו במאתיים ועשר שנים והגיע זמן גאולתם.

ימי השובבי"ם

הימים האלו שאנחנו מתקרבים אליהם משבוע הבא נקראים ימי השובבים, שהם ר"ת של שש פרשיות ש'מות ו'ארא ב'א ב'שלח י'תרו מ'שפטים, וכותב רבינו האר"י הק' שמכיוון שהם הפרשיות שמדברות על גלות בני ישראל בארץ מצרים, יש כח מיוחד בארבעים ושנים ימי השובבי"ם לתקן את פגם ברית קודש.

כשקוראים את הפרשיות הללו אלו ימים של תשובה ובפרט לחטאות נעורים, וכל הצרות שבאות לאדם הן בגלל פגם ברית קודש, וכותב רבי אהרון ראטה שימי השובבים יש בהם קדושה כמו עשרת ימי תשובה, ורבינו האר"י כותב שימי השובבי"ם יש בהם ארבעים ושנים יום כנגד ארבעים ושנים התיבות של תפילת אנא בכח,

ואומרת לנו התורה ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה- ואומר הזוהר הקדוש שיעקב אבינו היה לו הרבה צרות גדולות במשך חייו והצליח יעקב להינצל מכל הצרות שהיו לו, וסוד כוחו של יעקב אבינו שהייתה עליו שמירה כל כך גדולה ומיוחדת מן השמים, שאף אחד לא הצליח להזיק לו ונישמר מכל המזיקים?

אלא אומר רשב"י- שסוד כוחו של יעקב אבינו היה שלא פגם בברית קודש, וכך אנו רואים בפרשת השבוע שבירך יעקב את בנו ראובן אמר - (מט ג) "ראובן בכורי אתה כוחי וראשית אוני", אומר רש"י שהטיפה הראשונה שיצאה מיעקב אבינו הייתה כשהיה בגיל שמונים וארבע ונולד ממנה ראובן בנו הבכור של יעקב אבינו, וכל מי שלא פוגם בברית המילה יש עליו שמירה מיוחדת מן השמים.

אומר רשב"י שכשיהודי עושה מצוה נברא ממנה מלאך, אבל יש מלאך

יותר גדול מהמלאך שנברא ממצווה וזהו מלאך שנברא ממצוות הצדקה, ויש מלאך יותר גדול מהמלאך הנברא ממצוות הצדקה וזהו המלאך הנברא מלימוד תורה, ויש מלאך יותר גדול מהמלאך שנברא מלימוד תורה וזהו מלאך של מי שעמד בניסיון ולא פגם בברית קודש, וזה המלאך עולה על כולם.

וזה היה המלאך ששמר על יעקב אבינו מכל רע, וכשבא יעקב אבינו לברך את שני נכדיו אפרים ומנשה, אמר - (מח טז) "המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים", זהו אותו המלאך שנברא בזכות שיעקב לא פגם בברית קודש.

מי שפוגם בברית קודש נקרא רע וכך כתוב בתורה (לח ז) "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימיתהו ה'", שהיו פוגמים בברית קודש, ולעומת זאת מי שלא פוגם בברית קודש נקרא טוב.

ולכן אמרה התורה 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה', שבע עשרה בגימטרייה - 'טוב', שיעקב אבינו היה ההיפך ששמר ברית קודש והיה טוב.

ויעקב אבינו ירד למצרים לתקן ברית קודש ולתת כח לבניו שלא יפגמו בברית קודש, ואמר יעקב אבינו לבניו דעו לכם שארץ מצרים היא הארץ שיש בה את הטומאה הגדולה ביותר בעולם, ואם תפגמו בברית המילה אתם לא תצאו מארץ מצרים לעולם, ובאמת כך אנחנו רואים שאע"פ שבני ישראל התרחקו מהקב"ה בארץ מצרים עד שהיו עובדים עבודה זרה והגיעו לארבעים ותשע שערי טומאה, אבל דבר אחד שמרו עליו שלא פגמו בברית המילה, ואם היו פוגמים בברית המילה לא היו יוצאים מארץ מצרים לעולם שזהו שער החמישים.

וכתוב בזוהר הקדוש שישנה עבירה שהיא חמורה יותר מכל העבירות שבתורה, וחמורה יותר מיום הכיפורים וחמורה יותר משמירת שבת קודש וזה מי שפוגם בברית המילה, שאין לך דבר שמטמא את הנשמה היהודית כמו מי שפוגם בברית קודש שזהו יסוד כל התורה כולה.

וכתוב בזוהר הקדוש שבשעה שבא

על יהודי ניסיון ולא פוגם בברית קודש, כל מה שמתפלל ומבקש מהקב"ה באותה שעה מובטח לו שתתקבל תפילתו בשמים, ואפילו בדברים שהם למעלה מן הטבע.

והתיקון לפגם הברית הוא ללמוד תורה, וכך אומר הצדיק רבי יעקב אבוחצירא בספרו גנזי המלך על המילה הראשונה בתורה בראשית, שבראשית ר"ת ר'יצוי ב'רית א'חרי ש'ובו י'רבה ת'ורה, שהתורה היא מכפרת לאדם על כל העוונות.

וכתוב בזוהר הק' שבשעה שיהודי פוגם בברית קודש כל פרנסתו מתמוטטת עד התהום, ועוד אומר רשב"י שיצר הרע לאדם אני נותן לך הכל תשמור שבת תניח תפילין תלמד תורה, רק תפגום בברית המילה.

ואם אנחנו מתבוננים במעלה של האבות הקדושים, שהיו ממש כמו מלאכים וכל עבודת השם של האבות הקדושים היתה למעלה מן הטבע בקדושה מיוחדת, ואם ישאל האדם למה אני אלמד תורה הרי בתורה מסופר על האבות הקדושים שכל מעשיהם היו למעלה מן הטבע בקדושה וחסידות גדולה, והרי אני הקטן לא יכול בכלל להגיע לשום השגה של האבות הקדושים, א"כ למה אני אלמד תורה ואלמד על המעשים הגדולים של האבות הקדושים.

אומר הבן איש חי, משל למה הדבר דומה שהיה אדם שהיה עשיר גדול והיה לו בן יחיד והבן הזה היה קטוע רגלים, וכשראה האבא שהוא כבר זקן ועוד מעט מתקרב זמן פטירתו מן העולם, לקח האבא את הבן והראה לו את כל השדות שלו ואת כל הפרדסים שלו, והראה לו את הדרך מאיפה השביל המוליך אל השדה שלו, וכשחזר שאל הבן את האבא - אבא, הרי אתה יודע שאני קטוע רגלים ולא יכול ללכת א"כ למה לקחת אותי והראית לי את כל השדות והפרדסים? אמר לו האבא - בני, אני יודע שאתה קטוע רגלים ואתה לא יכול ללכת, אבל רק רציתי שתדע באיזה כיוון הדרך ששם נמצאות השדות שלך, שלא יבוא מחר איזה אדם ויגיד לך השדות של אבא שלך הם בכלל בכיוון אחר לגמרי ואתה לא תדע, לכן לקחתי אותך רק כדי שתדע את הדרך הנכונה באיזה כיוון השדות

שאני משאיר לך, אפילו שאני יודע שאתה לא תוכל ללכת.

והנמשל הוא, גם אם יהודי חושב שהוא לא יכול לקיים את המצוות שבתורה כמו האבות הקדושים, אבל צריך לדעת שיש זמנים שיהיה בהם שיבוש גדול, והתורה באה ואומרת לך גם אם אתה מרגיש שאתה לא יכול לקיים את מה שכתוב בתורה, אבל תמשיך ללמוד את התורה הקדושה רק כדי שתדע בבירור באיזה כיוון היא הדרך הנכונה ולא יצליחו לבלבל אותו.

הילולת רבי יעקב אבוחצירא

אחד הסודות הכי גדולים בתורת הקבלה הוא מעשה מרכבה, והגמרא אומרת שכשרבי יוחנן בן זכאי היה לומד במעשה מרכבה היתה יורדת אש מן השמים ומקיפה אותו, ואומר רבי ישראל בעל שם טוב שכשמספרים שבחו של צדיק כאילו עוסקים במעשה מרכבה.

בכ' בטבת יחול יום ההילולא של מור זקננו ראש המשפחה, הרב הקדוש המקובל האלוקי המלומד בניסים מרן רבי יעקב אבוחצירא זצוק"ל, והשנה ימלאו מאה ארבעים ושלוש שנים לפטירתו של הצדיק.

אי אפשר לתאר במילים את גדולתו קדושתו וחסידותו של מרן רבי יעקב אבוחצירא, שהיה קדוש בקדושה מיוחדות והיה ממש כמלאך ה' צבאות, וכל ימיו היה שקוע בלימוד התורה הקדושה וכל ימיו היה שרוי בצומות ובתעניות וקידש את עצמו והיה לומד תורה עם אליהו הנביא זכור לטוב, כמה ניסים ונפלאות היה עושה יומם ולילה והיה מפורסם שמו של הצדיק בכל העולם, והיו באים יהודים מארצות רחוקות מאוד כדי לזכות ולהתברך אצל הצדיק מרן האביר יעקב, ואפילו הגויים היו באים לצדיק כדי לזכות להתברך מהצדיק.

הצדיק זכה ששמו התפרסם בכל העולם כבר לפני יותר ממאה וחמישים שנה, ובזמנם היו צדיקים שמפורסמים רק במקום שגרו בו והיו צדיקים שזכו להתפרסם בעיר שגרו בה והיו צדיקים שזכו להתפרסם באותה מדינה שחיו בה, אבל הצדיק

רבי יעקב אבוחצירא זכה להתפרסם בכל העולם, בכל מקום שהיו מזכירים את שמו של הצדיק היו מזכירים אתו ביראה גדולה, ושמו של רבי יעקב הגיע עד למקומות רחוקים מאוד.

רבי יעקב חיבר שנים עשר ספרים, ומי שזוכה ללמוד בספריו של הצדיק זוכה ליראת שמים כי כל דבריו נכתבו בקדושה מיוחדת, ומסופר שחיבר רבי יעקב ספר אחד וקרא לו שבת קודש, ואחרי שסיים לכתוב את הספר נפל הנר ושרף את כל הספר, והיה צער גדול לרבי יעקב וחשש שמא הדברים שכתב לא ראויים ולכן מן השמים סיבבו שיישרף הספר, ובלילה חלם רבי יעקב חלום ובו גילו לו מן השמים שהספר קדוש מאוד ושמור לו בשמים, אבל לא ראוי להתגלות לאותו דור מרוב קדושתו ולכן נישרף הספר.

תמיד בכל שנה באותו שבוע שקוראים בתורה פרשת ויחי יעקב, חלה ההילולא של רבי יעקב אבוחצירא, והיה אומר בבא סאלי שרבי יעקב היה ניצוץ מנשמתו של יעקב אבינו, וכמו שיעקב ירד בסוף חייו לארץ מצרים, כך רבי יעקב אבוחצירא בסוף חייו ירד לארץ מצרים, והמילים 'ויחי יעקב בארץ מצרים' אותיות 'יעקב אבוחצירא מצרים'.

ראש משפחת אבוחצירא היה הרב הקדוש רבי שמואל אבוחצירא שנפטר לפני כארבע מאות וחמישים שנה וקבור בדמשק, ומסופר על רבי שמואל שהיה גר בעיר הקודש ירושלים, ועשו חכמי ירושלים גורל מי ייצא לחו"ל כדי לגייס צדקה לעניי ארץ ישראל ונפל הגורל על רבי שמואל, והיה השם שלו רבי שמואל אלבז, ומסופר שהגיע לנמל יפו וביקש לעלות לספינה ואמר לו רב החובל שישלם, וא"ל שאין לו כסף ולא הסכים להעלות אותו לספינה, ולקח רבי שמואל את המחצלת ופרס אותה על המים וישב עליה והייתה המחצלת שטה על גבי המים, וכשראה רב החובל וכל יושבי האוניה את הנס עם רבי שמואל ביקש ממנו שיעלה לאוניה, אבל הצדיק כבר לא הסכים וכך הגיע עד טורקיה, ומאותו זמן נקרא שמו במקום אלבז אבוחצירא שפירוש המילה הוא אבי המחצלת

על שם אותו מעשה.

וסיפר בבא סאלי, שכשהגיע למירון בפעם הראשונה היה שם יהודי זקן שהיה אחראי על ציונו של רשב"י במירון, וכששמע שבבא סאלי נכד של ר יעקב סיפר כי באותו הזמן שנפטר רבי יעקב בליל כ' טבת, באו אליו בחלום וא"ל קום מהר תפתח המערה כי נפטר ר יעקב אבוחצירא ובאו לקוברו במערה ליד רשב"י, מיהר קם ופתח המערה וראה שחופרים קבר ליד רשב"י ומרוב פחד קם וברח.

ורבי יעקב היה מקפיד מאוד בשמירת העיניים, והיה אומר כל מי שמנכדיו שישמור את העיניים הוא מבטיח שבזכותו כל מה שיברכו יתקיים.

וידוע שבזמן הילולת הצדיק יש כח גדול לצדיק להשפיע ברכה גדולה על כלל עם ישראל, שאמרו חז"ל בגמרא (חולין ז ב) "אמר ר' חמא בר חנינא גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן".

הילולת הרמב"ם כ' בטבת

בכ' בטבת יחול יום ההילולא של הרמב"ם רבי משה בן מימון שנפטר לפני שמונה מאות ושמונה עשרה שנים, והכינוי של הרמב"ם בפי עם ישראל הוא 'הנשר הגדול', ואין חכמה בעולם שהרמב"ם לא כתב עליה, במדע ובהנדסה וברפואה בכוכבים ובמזלות ובכל החכמות שבעולם.

הרמב"ם היה מיוחס עד דוד המלך, ונולד בעיר קורדובה בספרד וגדל בספרד, וכשהיה נער התחילו הגויים לעשות פרעות ביהודים ואביו של הרמב"ם רבי מימון עבר עם משפחתו לעיר פאס שבמרוקו, ושם היו במשך חמש שנים ואחרי חמש שנים עלו לארץ ישראל, ואחר כך הרמב"ם ירד למצרים ושם היה הרופא האישי של מלך מצרים.

הרמב"ם כתב הרבה מאוד ספרים - משנה תורה לרמב"ם ארבעה עשר חלקים, מורה נבוכים, ספר המצוות, ועל קברו של הרמב"ם נחרת המשפט: "ממשה (רבינו) עד משה (בן מימון), לא קם כמשה".

ומסופר (הובא ב"סדר הדורות" ערך הרמב"ם בנד"מ ח"א עמ' שמא), שבת היתה לו לקצב של קורדובה בספרד, בת מיחדת, צדיקה ויראת ה', שכל חפצה הוא לזכות בחתן תלמיד-חכם שילמד תורה מבקר עד ערב. אביה הקצב, שהיה עובד קשה למחיתו, דוקא צפה שחתנו יוכל לסיע לו בעבודתו ואף בתו תוכל להתפרנס בכבוד. אך שאיפתה של בתו היתה שונה משלו. כל חלומה הוא, כאמור, לזכות בחתן בן תורה והיא מוכנה למסר נפשה כדי להקים בית של תורה. בעיר הסמוכה, מדריד, יושב לו תלמיד-חכם, מימון בן עובדיה, ועוסק בתורה, מסתפק בפת במלח ומלבד הלמוד אין דבר אחר שמעסיק אותו. השדכנים כבר הפסיקו להתענין בו כיון שתמיד דחה את הצעותיהם בטענה שעדין לא הגיע זמנו וכי הוא עוד רוצה להספיק ולמלא כרסו בתורה. באחד הלילות חולם מימון בן עובדיה חלום בו אדם נשוא פנים נגלה אליו ואומר לו: "הגיעה שעתך לשאת אשה. לך לעיר הסמוכה קורדובה ושם בתו של הקצב היא היא האשה הראויה לך משמים!" בתחלה בטל בהנף יד את החלום בטענה ש"חלומות שוא ידברון", אך משחזר החלום בשנית ובשלישית, החליט מימון ללכת לקורדובה ולחפש אחר בת הקצב "המיעדת לו". ואכן משהגיע לקורדובה שאל על בתו של הקצב אחר שהבין שכנראה אודותיה דבר איש החלומות. הוא עוד הבין שאכן מה' יצא הדבר והיא זו המיעדת לו. תוך זמן קצר הם באו בברית הנשואין ואכן הם היו מאשרים על הזכות שנקרתה בדרכם. כצפוי מימון בן עובדיה המשיך והתמיד לילה ויום בתלמוד ורעיתו התמוגגה מאשר כי חלומה התגשם. היא ראתה זכות לשרת אדם גדול בתורה, להכין את ארוחותיו, לכבס את בגדיו ובתמורה - שיניח לה להאזין לקול למודו. לאחר שנה זכתה ללדת את בנה בכורה ותקש בלדתה. זמן קצר לאחר שנולד הבן היא הספיקה לראותו ולברכו ו... מיד נפחה את נשמתה. בגיל שמונה ימים הכנס הבן בבריתו של אברהם אבינו ויקרא שמו בישראל משה. בהיות משה בן חמש שנים, נשא אביו אשה שניה וזו העמידה לו בנים ובנות.

לילד החורג שלה, משה, התיחסה כמצות אנשים מלמדה. משה הקטן אינו עושה נחת רוח להוריו. הוא מכנה "בן הקצב" והופך לבוז בעיני כל. ילד שגדל ללא אהבת אמא, משתובב, אינו רוצה ללמד, ממרר את חיי האב עד שהם אינם יכולים עוד ומחליטים לשלחו לגדל אצל הסבא, שאולי הוא יוכל לטפל בו ו"להחזירו למוטב". הם הרימו ידים. גם שם אצל סבו משה לא רגע ולא שקט. הוא לא נתן לסבו רגע אחד של נחת, וגרם לו לסבל רב. עד שיום אחד הוא שמע את הסבתא אומרת לבעלה: "הילד הזה הוא בן נעות המרדות! די, הוצא אותו מביתנו ושילך לו ויעזב אותנו בשקט לנפשנו. אני לא רוצה לראותו יותר כאן!" משה הקטן שומע את המלים הקשות ומחליט לא לשהות בבית זה יותר. הוא קופץ מהחלון והולך לו לדרכו. בלילה הוא הגיע למקום שנקרא גאש. שם הוא נכנס לבית-הכנסת, יושב בפנה ונרדם מיד מעיפות. רב בית-הכנסת הבחין בו, נגש אליו והבין שהוא ילד בודד וכי אין בית לו. הוא מזמינו לביתו ומתיחס אליו כבנו יחידו ממש. עם הזמן התרשם הרב שמשה הוא בעל שכל חריף מאד שאין כמותו. הוא מקרבו, מלטפו, מקרין לו חם ואהבה אין קץ ומשה משיב לו אהבה ומשקיע את כל כחותיו בלמוד התורה. רבו, רבה של העיר גאש, המכנה הר"י מגאש, מרגיש כי גדל וצומח כאן ילד שעוד יהיה לתלמיד-חכם עצום. משה מגיע לגיל 18 והגיעה עת חפתו. הר"י מגאש לא נסה ללחץ עליו שיחשף את עברו מילדות, וכל שידע ממנו הוא שאמו מתה בלדתו ואביו נשא אשה אחרת שלא התיחסה אליו כבנה. הר"י מגאש מציע לעלם משה שיחזר לעיר אביו ומוסר בידו מכתב לראש הקהל על מנת שיתארח במדריד וישא שם את דרשת השבת. וכך היה. רב המקום שומע את דרשותיו של הבחור הצעיר בהן הוא משיט בסגיות רבות בש"ס תוך ציון מראי מקומות, מביא סמוכין מראשונים ואחרונים, מדרשים ומפרשים ומאות המתפללים השתוקקו לשמע כל מלה היוצאת מפיו. רבה של מדריד, שארח את הבחור לסעודות שבת, וזכה גם בשלחנו לשמע "פה מפיק מרגליות" זה, לא הסס וכבר במוצאי השבת

הציע את בתו לעלוי מקורדובה. משה התאפק מלבכות כיוסף בשעתו ואז הוא אמר לרבה של מדריד: "האינך מכירני? אני הוא בנך יחידך משה ש... לא כל כך אהבת. גדלתי אצל הר"י מגאש והוא היה אבי החורג כל השנים האלו שנעדרתי מכאן. כעת באתי לשאל אם תקבלני חזרה אל ביתך..." "ראוי אתה שאקבלך לאחר שזכיתי לשמע את דרשותיך!" - אמר האב בהתרגשות רבה. אותו משה הוא לא אחר מאשר משה בן מימון - הרמב"ם, הנשר הגדול.ספור זה זועק לאותם הורים המתיאשים מילדיהם, לבל ישליכו אותם ויזרקו בהם מרה! ומי שמע זאת ולא יעשה תְּשׁוּבָה בחנוך בניו.

וכותב רבי יעקב עמדין שהפיוט יגדל אלוקים חי וישתבח מבוסס על שלוש עשרה עיקרים, וי"א שרבינו הרמב"ם הוא חיבר את המזמור הזה יגדל אלוקים חי וישתבח.

ספרי ההלכה של רבי משה בן מימון, הרמב"ם - 'היד החזקה' - התקבלו ברחבי העולם היהודי בהתלהבות, ולעומת זאת ספרו 'מורה נבוכים' עורר התנגדות עזה של כמה גדולי תורה בדורו שחששו כי המוני העם לא יבינו נכון את דבריו והדבר עלול לפגוע באמונתם התמימה. היו כאלה שדרשו לדון את הרמב"ם בנזיפה ולהחרים את ספריו. ורבני גרמניה החליטו לשלוח שליח שיבוא לתהות על קנקנו של הרמב"ם ולבחון את דרכיו. הם שלחו לספרד רב חשוב בשם רבי מאיר כדי לבקר אצל הרמב"ם ולדווח להם על מה שראה. רבי מאיר לקח עימו את שמשו ויצא לדרך. כאשר התקרב לקורדובה, עיר מגורי הרמב"ם, החליט לנוח מעט ליד שפת הנהר העובר ליד העיר. הוא הוציא ספר מתיקו ושקע בלימוד. לאחר שהחליף כוח המשיך בדרכו אל בית הרמב"ם ושכח את ספרו על שפת הנהר. רבי מאיר התדפק על דלת הרמב"ם. משרת פתח את הדלת ואמר לו כי בעל הבית אוכל כעת וכי עליו להמתין מעט. "לך אמור לבעל הבית שיודע אני כי הוא אוכל, והראיה שהוא אוכל כעת ביצים!" אמר רבי מאיר למשרת. המשרת מסר את דברי רבי מאיר לרמב"ם, והלה השיב: "אמור לאורח הנכבד כי

הוא שכח את ספרו ליד הנהר". רבי מאיר שלח את משמשו להביא את הספר וחיכה בקוצר רוח לפגישה. הרמב"ם קיבל את אורחו בסבר פנים יפות והזמינו לסעוד על שולחנו.

כאשר ישבו ליד השולחן ראה רבי מאיר לתדהמתו מאכל הדומה ליד אדם והזדעזע: האם הרמב"ם אוכל אברי אדם ח"ו?! כמובן שהוא לא העז לגעת באוכל ואמר למארחו כי אינו רעב. "האם תרצה לשתות משהו"? שאל הרמב"ם, ובטרם נענה קרא למשרתו: "פטרוס, הבא נא יין אל השולחן!" רבי מאיר תמה שוב: כיצד מורה הרמב"ם לגוי להביא יין לשולחן, הרי זה יהיה יין נסך! הוא התחמק מלשתות את היין באומרו שהוא עייף מן הדרך ומעדיף להסתפק בשתיית מים, הרמב"ם הורה בבת שחוק למשרתו להביא מים לאורח. לאחר מכן הלך רבי מאיר לחדרו כדי לנוח ושמע את הרמב"ם אומר לאחד ממשרתיו: "מחר קום השכם בבוקר, והרוג את העגל כדי שלאורח שלנו תהיה ארוחה טובה". האורח נדהם בשלישית. האם הרמב"ם אינו מתכוון לשחוט את העגל אלא להורגו סתם?! האם חלילה נכונים החשדות? הוא עלה על יצועו כשהוא נתון במבוכה עצומה, ולא היה מסוגל להירדם כל הלילה בחושבו שרב כה ידוע ברחבי העולם היהודי עובר עבירות כה חמורות.

הוא חיכה ליום המחרת כדי לגלות לרמב"ם מהי מטרת ביקורו ולדרוש ממנו הסברים להתנהגותו המוזרה. למחרת בבוקר הזמין הרמב"ם את רבי מאיר לחדרו ואמר: "ידידי היקר, יודע אני היטב מהי מטרת ביקורך, וגם כי אתה חושד שירדתי מהדרך הנכונה. יודע אני מדוע סירבת לאכול על שולחני ולשתות מייני, וגם מודע אני לכך שהתייסרת כל הלילה מחשש שאני עומד להאכילך בבשר נבילה. כעת אוכיח לך כמה קל ליפול לטעות כאשר האדם שופט למראה עיניו בלבד ודן את חברו מבלי לדעת ולהבין את העובדות לאשורן". "אתה חשבת", המשיך הרמב"ם, "כי מה שראית על שולחני היה יד אדם, רחמנא ליצלן, אבל דע לך שהיה זה מין ירק בריא מאוד למאכל אדם. כידוע לך הנני רופא, ולדעתי אין להרבות באכילת בשר ויש להעדיף

ירקות ובפרט ירק זה שמצוי אצלנו ואינו מצוי אצלכם בגרמניה".

רבי מאיר חש מאוד לא בנוח על שחשד את הרמב"ם בחשד כה נורא, אבל התעשת ושאל: "כיצד זה הוריתם לגוי להביא יין אל השולחן"?!"חלילה!" חייך הרמב"ם, "פטרוס הוא יהודי מבטן ומלידה. שם זה אף מוזכר בחז"ל כשם אביו של האמורא רבי יוסי בן פטרוס (ראה מדרש רבה שמות נב ג). וכפי שהנך רואה פטרוס יכול להיות גם שם של יהודי. "רבי מאיר בוש בשנית. כעת לא שאל מאומה, אלא ציפה להסבר בדבר הריגת העגל. "ומה שציוויתי למשרתי להרוג את העגל", המשיך הרמב"ם, "במקום לשוחטו, הרי ודאי ידוע לכבודו דין בן פקועה (עגל שנמצא חי ושלם במעי פרה שנשחטה) שאינו טעון שחיטה כי כבר יצא ידי חובת שחיטה על ידי אמו הפרה. היה לי עגל כזה ורציתי לכבד את כבודו בבשר עגל טעים ורך... "רבי מאיר ביקש את סליחת הרמב"ם על שחשד בכשרים מפני שדן לפי מראה עיניו בלבד. הרמב"ם מחל לו בנפש חפצה והחל להסביר לו דינים שונים ולהרחיב את אופקיו בהלכה. רבי מאיר חזר לגרמניה וסיפר לכולם על חכמתו האלוקית של הרמב"ם וסיים באומרו כי "ממשה עד משה לא קם כמשה".

יהי רצון שזכותם תעמוד לנו לזכות בכל מילי דמיטב, ולקרב את הגאולה. אמן.

מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"

השיעור השבועי

מפי מורינו ורבינו בנם של קדושים האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד **בית מאיר**
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד
ביום שלישי כ"ד טבת 17.01.23
בשעה 20:45 בדיוק

הציבור מוזמן להשתתף